

КЛЮЧОВІ ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТАТИСТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Приданникова Юлія Євгеніївна,

кандидат економічних наук,
заступник начальника відділу підготовки статистичних публікацій
управління поширення інформації та комунікацій;
Головне управління статистики у Харківській області;
старший викладач кафедри статистики, обліку та аудиту;
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Сьогодні, в умовах повномасштабної агресії РФ проти України, триває процес реформування багатьох сфер суспільного життя на шляху до Євроінтеграції. Міжнародна співпраця, обмін досвідом, впровадження передових практик та останніх розробок відкривають нові можливості для розвитку національної статистичної діяльності, сприяють подоланню викликів, що постали перед офіційною статистикою сьогодні, та реалізації державної політики.

Для подальшого розвитку України та прийняття виважених, науково обґрунтованих державно-управлінських рішень необхідна якісна та своєчасна статистична інформація про економічне, соціальне та екологічне становище країни та її регіонів. Це дозволить отримувати необхідні дані для ефективного управління процесами розвитку, прогнозування та спроможності країни для реалізації державної політики в усіх сферах життя суспільства і розробки відповідних упереджувальних заходів.

У зв'язку з цим, підвищення рівня аналітичного забезпечення процесу управління, оцінка ключових статистичних даних, моделювання шляхів їх розвитку є необхідною умовою для формування громадянського суспільства та подальшої міжнародної інтеграції нашої держави. Це обумовило постановку завдань та заходів для реалізації 3 основних напрямів розвитку офіційної статистики:

Рис. 1. Сучасні пріоритетні напрями розвитку офіційної статистики [1, 2].

В контексті виконання положень Глави «Статистика» Угоди Україна–ЄС (статті 355–359) передбачається, що імплементація вищенаведених напрямів надасть можливість, зокрема, привести звіти для користувачів щодо якості статистичних даних у відповідність із європейськими стандартами – Єдиною інтегрованою структурою статистичних метаданих; розробити документи й механізми впровадження у статистичну діяльність уніфікованих показників, що поширюються; забезпечити координацію збирання та обміну даними за індикаторами цілей сталого розвитку ЄС; впровадити стандарт-протокол SDMX (Statistical Data and Metadata eXchange), що є глобальною ініціативою, спрямованою на стандартизацію та модернізацію процесів обміну статистичними даними й метаданими між міжнародними організаціями та їх країнами-членами.

Однією з ключових новацій Закону України «Про офіційну статистику» стало розширення джерел офіційної державної статистичної інформації та прав доступу до адміністративних даних [3, 4]. Також слід зауважити на здійсненні підготовчих робіт щодо використання нових джерел даних у статистичних дослідженнях, серед яких геопросторові дані, та створенні статистичної геопросторової системи в органах державної статистики. Це вимагає розробки відповідних організаційних та методичних засад такої системи, її структури і компонентів, відповідного законодавства та стандартизації в сфері географічної інформації, загальної концепції геопросторових даних, методичних основ розроблення специфікацій для наборів геопросторових даних, правил і технологій їх моделювання.

Цифрова трансформація виробників офіційної статистики передбачає створення, впровадження й підтримку інформаційної системи статистичного виробництва органів державної статистики. Переведення державних статистичних спостережень до інформаційної системи статистичного виробництва та її інтеграція з системами електронної звітності органів державної статистики забезпечать автоматизацію збирання (отримання) в тому числі й даних з адміністративних джерел.

Одним із завдань у рамках цифрової трансформації національної статистичної системи України є перехід на згаданий вище SDMX-стандарт, як основний стандарт обміну статистичними даними та їх поширенням. Це дозволить значно полегшити та стандартизувати такий обмін з міжнародними статистичними інституціями та науковою спільнотою, а також досягти найвищого рівня якості, відкритості та зручності у використанні статистичних продуктів.

Разом з тим, в рамках Програми цифрового десятиліття ЄС до 2030 року постає питання забезпечення передумов для відстеження прогресу України в напрямі розвитку цифрової економіки, а також порівняння власного шляху із цифровими економіками ЄС. З цією метою розраховується Індекс цифрової економіки та суспільства (Digital Economy and Society Index – DESI) за визначеним переліком показників на основі Методології ЄС. Включення України до DESI допоможе реалізувати державний потенціал цифрової конкурентоспроможності, а також сприятиме інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС.

Сьогодні з метою відкритості й доступності статистичної інформації широко використовується інтерактивна візуалізація (дашборди), що є ефективним цифровим інструментом представлення для використання та поширення аналітичної інформації зацікавленими особами.

Таким чином, сучасні пріоритетні напрями розвитку офіційної статистики відкривають нові можливості та перспективи для подальшого розвитку національної статистичної системи, покращення використання статистичної інформації, проведення статистичного аналізу та прийняття оптимальних управлінських рішень на їх основі.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України : офіц. вебсайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua/>
2. Про затвердження Програми розвитку офіційної статистики до 2028 року : постанова КМУ від 15.09.2023 № 989 // База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2023-%D0%BF#Text>
3. Про офіційну статистику : закон України від 16.08.2022 № 2524-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2524-20#Text>
4. План державних статистичних спостережень на 2024 рік : офіц. вебсайт Державної служби статистики України. URL: https://ukrstat.gov.ua/plan_stat/2023/PDSS_24.zip

ІНДИКАТОРИ ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ДЕМОГРАФІЧНУ СИТУАЦІЮ

Пугачова Марина Володимирівна,

доктор економічних наук,

старший науковий співробітник,

головний науковий співробітник;

Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи

НАН України

Від початку російського вторгнення у 2014 році, окупації великої частини територій на сході нашої країни та захоплення Криму, що спричинило втрати серед військових і цивільного населення, перед демографами й статистиками постали нові виклики щодо оцінювання впливу війни на зміни демографічного стану. Ці завдання набули, на жаль, ще більшої актуальності з розгортання повномасштабної війни через суттєве збільшення демографічних втрат, порівняно із тими, що реєструвались протягом 2014–2021 рр. Слід підкреслити, що до демографічних втрат належить не тільки чисельність тих, хто загинув через воєнні дії та терористичні акти агресора (надлишкова смертність) і спричиненою війною міграцію (разом це – прямі втрати), але й непрямі втрати – через зниження народжуваності, що зумовлено відкладанням народжень,